

A tudomány teremtése

Viczián István

Világ-egyetemi előadás

Pasarét

2019. szeptember 6.

I. Mózes 2,18-24.

- *18. És monda az Úr Isten: Nem jó az embernek egyedül lenni; szerzek néki segítő társat, hozzá illőt.*
- *19. És formált vala az Úr Isten a földből mindenféle mezei vadat, és mindenféle égi madarat, és elvivé az emberhez, hogy lássa, minek nevezze azokat; mert amely nevet adott az ember az élő állatnak, az annak a neve.*
- *20. És nevet ada az ember minden baromnak, az ég madarainak, és mindenféle mezei vadnak; de az embernek hozzá illő segítő társat nem talált vala.*
- *21. Bocsáta tehát az Úr Isten mély álmot az emberre, és az elaluvék. Akkor kivőn egyet annak oldalbordái közül, és hússal tölté be annak helyét.*
- *22. És alkotá az Úr Isten azt az oldalbordát, amelyet kivett vala az emberből, asszonnyá, és vivé az emberhez.*
- *23. És monda az ember: Ez már csontomból való csont, és testemből való test: ez asszonyembernek neveztessek, mert emberből vétetett.*
- *24. Annakokáért elhagyja a férfiú az ő atyját és az ő anyját, és ragaszkodik az ő feleségéhez: és lesznek egy testté.*

Bevezetés

- A tudomány művelése: engedelmesség – nem lázadás
- **A bűneset előtti** időből származik, hasonlóan, mint
- a munka,
- a házasság és
- a hetedik nap megünneplése
- **A bűn megrontotta, de az isteni terv érvényes**

A fazekas hasonlat

- *„Vajon mondja-é az agyag alkotójának: Mit csinálsz?”* (És. 45,9)
- *„Avagy nincsen-é a fazekasnak hatalma az agyagon?”* (Róma 9,21)
- Száraz és nedves agyag:
- Nemzetközi Agyag-Kutató Asszociáció (AIPEA) Nevezéktani Bizottsága, 1996
- *„megnedvesíté a föld egész színét.”* (2,6)
- **Közel lévő Isten.**

A (természet-) tudomány kezdetei a paradicsomban

*„elvivé az emberhez, hogy lássa, minek nevezze azokat”
(I. Móz. 2,19).*

Azóta is ez a természettudomány:

Linné (1707-1778)
Systema Naturae
(Leiden, 1735)

Werner (1749-1817):
Von den äusserlichen Kennzeichen der Fossilien (Leipzig, 1774)

Apameai mozaikok (Szíria)

*„Porból vagy”
„szaporodjatok és sokasodjatok...” (1,28a és 22).*

„Porból vagy”

Ítélet és kegyelem

- *„...visszatérsz a földre, mert abból vétettél: mert **por vagy te s ismét porrá leszel**” (3,19).*
- *„Amilyen könyörülő az atya a fiakhoz, olyan könyörülő az Úr az őt félők iránt.*
- *Mert tudja a mi formáltatásunkat, **megemlékezik róla, hogy por vagyunk.**”*
(Zsolt. 103,13-14)

A Föld méltósága: Isten engedelmes szolgája

- *„Hajtson a föld gyenge füvet... **És úgy lőn.**
Hajta tehát a föld gyenge füvet...” (1,11-12)*
- *„Hozzon a föld élő állatokat... **És úgy lőn.**”
(1,24)*
- *„Nevele az Úr Isten **a földből** mindenféle fát,
tekintetre kedvest és eledelre jót...” (2,9)*
- = Szép és hasznos

A teremtési megbízás

- „... töltsétek be a földet és hajtsátok birodalmatok alá; és **uralkodjatok** ... (1,28)
- „ember sem vala, ki **a földet művelje.**” (2,5)
- „vevé az Úr Isten az embert, és helyezteté őt az Éden kertjébe, hogy **művelje és őrizze azt.**” (2,15)
- Uralkodás = szolgálat
- Sáfár, gondnok

Benkő Ferenc, felvilágosodás-korabeli magyar mineralógus

A Természet Könyve:

- *„A' bölts Teremtő az embert... nem azért tette Úrrá a' Teremtett dolgokon, hogy e' világon és annak javain tsak henyélve bávaszkodják, hanem hogy
 - e' világot meg-esmérje,
 - annak Urát abban imádja,
 - a' világ javaiban gyönyörködjék,
 - hasznát végye, és a szükségeseket az életre fordíttsa.”*
- a természet védelme: ?

A Kegyelem Könyve (Biblia):

- *„valami szükséges az igaz Istennek, mint idvesség Urának esméretére és tiszteletére, az emberi halhatatlan Léleknek pedig idvességére.”*
- (1790, könyvben megjelent: Parnasszusi időtöltés 5. kötet, 1798)

„Igen, Atyám!”

- **Névadás = engedelmesség:** „... elvívé az emberhez, hogy lássa, minek nevezze azokat ... **És nevet ada** az ember minden baromnak, az ég madarainak, és mindenféle mezei vadnak ...” (2,19-20)
- **Névadás = felelősségvállalás** (mint az apák, pl. Zakariás, Lukács 1,13, 59-64)
- **Névadás = a teremtés beépítése saját gondolati világába:** „Igen, Atyám, mert így volt kedves teelőtted.” (Máté 11,26)
- **Az isteni gondviselés folytatása:** „Legyetek **a ti Atyátoknak fiai**, aki felhozza az ő napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak.” (Máté 5,45)

Isten igenje

- „*amely nevet adott az ember az élő állatnak, az annak a neve.*” (2,19)
- Hasonló, mint az 1. részben: „*És látá Isten, hogy jó.*” (1,10 stb.)

Eckhart mester (1260-1327):

- „*Ádám ismerte minden dolognak a természetét, mivel mindennek nevet adott. Tehát Isten Ádámot oly tökéletessé tette a tudásban, hogy mindent tudott, ami az alkotó értelem fényébe esik vagy eshet.*” (192.)
- „*Abból, hogy ismerte a tökéletesebb élőlényeket, következik az, hogy még sokkal jobban ismerte a kevésbé tökéleteseket, tudniillik a lélektelen, élettelen dolgokat.*” (193) (pl. ásványok?)

A tudomány határai: I. A névadás csak „lefelé” működik, „felfelé” nem

Mózes elhívása:

- „*Mi a neve, mit mondjak nekik? És monda Isten Mózesnek: **VAGYOK, AKI VAGYOK.***” (II. Mózes 3,13-14)

Jákob küzdelme az angyallal:

- *És monda néki: Mi a te neved? És ő monda: Jákób. Amaz pedig monda: **Nem Jákóbnak mondatik ezután a te neved, hanem Izráelnek; mert küzdöttél Istennel és emberekkel, és győztél. És megkérde Jákób, és monda: Mondd meg, kérlek, a te nevedet. Az pedig monda: **Ugyan miért kérded az én nevedet?** És megáldá őt ott.***” (I. Mózes 32,27-29.)

Jézus főpapi imája:

- „*Megjelentettem **a te nevedet** az embereknek.*” (János 17,6)

A tudomány határai: II. Az ember legfőbb problémáit nem tudja megoldani

- Ádámnak a „nem jó” megmaradt:
- *„de az embernek hozzá illő segítő társat **nem talált** **vala.**” (2,20)*
- Akkor mi értelme volt az egésznek? Hogy meglássa
 - Lehetősége határait
 - Isten hatalmát
 - bízson Őbenne
- Mint Jób:
- beleláthatott az „örök rendbe”, és „kezét a szájára téve” elhallgatott (Jób 38,2 és 39,37)
- **Mindkettőjüknek:**
- **az Istennel való viszonya rendeződött**

Isten álomban ad megoldást

- *„Bocsáta tehát az Úr Isten **mély álmot** az emberre, és az elaluvék.”*
- *„**alszik és fölkel éjjel és nappal; a mag pedig kihajt és felnő, ő maga sem tudja, miképpen.**” (Márk 4,27)*
- *„Hiába néktek korán felkelnetek, későn feküdnötök, fáradtsággal szerzett kenyeret ennetek! **Szerelmesének álmában is ad eleget.**” (Zsolt. 127,2)*
- *„Mikor visszahozta az Úr Sionnak foglyait, olyanok voltunk, **mint az álmodók.** Akkor megtelt a szánk nevetéssel, nyelvünk pedig vígadozással.” (Zsolt. 126,1-2)*

Isten teremtő közbeavatkozása

- *Akkor kivón egyet annak oldalbordái közül, és hússal tölté be annak helyét. És alkotá az Úr Isten azt az oldalbordát, amelyet kivett vala az emberből, asszonnyá, és vivé az emberhez.” (2,21-22)*
- *„Ez már csontomból való csont, és testemből való test: ez asszonyembernek neveztessek, mert emberből vétetett.” (2,23)*
- a férfi: *is*, az asszony: *issáh*. Magyar fordításban: *ember és asszonyember* (Károli). Ők ketten *„lesznek egy testté”* (2,24).
- Ádám válasza: Nem tárgyilagos tudományos névadás, hanem **költészet, Isten dicsőítése.**

Petőfi: Minek nevezzelek?

*Minek nevezzelek,
Ha a merengés alkonyában
Szép szemeidnek esti-csillagát
Bámulva nézik szemeim,
Mikéntha most látnák először...*

*...Legvakmerőbb reményimet
Megszégyenítő ragyogó valóság,
Lelkemnek egyedűli
De egy világnál többet érő kincse,
Édes szép ifju hitvesem,
Minek nevezzelek?*

Összefoglalás

- *„Minden jó adomány és tökéletes ajándék felülről való...”* (Jakab 1,17)
- A névadás és a természetén való uralkodás megbízatásával Isten megteremtette a **tudományt**.
De egyszer *„az ismeret eltöröltetik”*.
- Éva megteremtésével ennél sokkal fontosabbat teremtett: megteremtette a **szeretetet az emberek között**. („Szerelmesének” szerelmest adott),
és *„a szeretet soha el nem fogy”*. (I. Kor. 13,8)